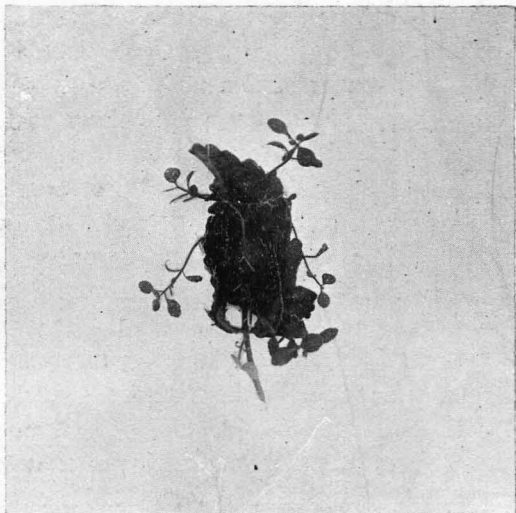

Een paar jaren geleden heb ik deze dieren bij honderden gekweekt en hun gehele ontwikkeling na kunnen gaan, omdat ze toen zeer schadelik waren in een koffie-aanplant. Het was ongelooflik het aantal takjes te zien, dat de koelies 's middags aanbrachten.

W. D. v. L.

EEN EIGENAARDIGHEID VAN DE SOSOR BEBEK.

Nevenstaand cliché dat wij danken aan de welwillendheid en de photografeerkunst van den Heer STRAATMAN uit Kediri vertoont een eigenaardige kolonie van kleine plantjes, die allen rondom een blad gegroepeerd zijn. We hebben hier een geval van de z.g. *vegetatieve voortplanting*. Deze plantjes zijn dus niet uit zaden ontstaan m. a. w. de *geslachtelijke organen* van de bloemen dier plant hebben er niet de minste schuld aan. De groepeerings om het blad is geen toevalligheid, integendeel de jonge exemplaren zijn uit het blad ontstaan, dus uit een der *vegetatieve plantenorganen*. We hebben hier te doen met het klassieke voorbeeld van ongeslachtelijke voortplanting door middel van bladeren. De plant heet in 't Javaansch *Sosor bebek* in 't Maleisch *Tjakar bebek*. In de buurt van Batavia, in en om de kampongs veelal in de schaduw komt deze vertegenwoordiger der *Vetplanten* vrij algemeen voor. Geen botanische tuin in Europa of deze *Bryophyllum*-soort wordt er in de kas gekweekt, terwille van de demonstratie der genoemde eigenaardigheid. De bladen en stengels van dit zeer waterrijke plantengeslacht zijn buitengewoon broos. 't Zal dus in de vrije natuur niet zeldzaam zijn, dat de dieren des velds, door een *Bryophyllum*-plantengeslacht loopende, de vegetatieve deelen afbreken. De dikke vleezige bladeren worden niet door den wind opgejaagd en zodoende telkens verplaatst, maar blijven rustig liggen. Ze zijn n.l. te zwaar om zelfs door een vrij sterken windstoot opgenomen te worden, zoodat ze ruimschoots gelegenheid hebben om wortels te ontwikkelen op die plaatsen van den bladrand, welke den bodem raken. De bladeren van den *Sosor bebek* zijn meer of minder duidelijk dubbel gekarteld. Juist in deze insnijdingen treffen we vaak de jonge plantjes aan. Zij ontstaan ieder uit een knop, die *adventief* wordt genoemd, omdat hij op een plaats wordt aangetroffen, waar in normale omstandigheden geen knoppen ontstaan. De bladen van deze plant zijn buitengewoon vleezig en bevatten dus blijkbaar veel water. 't Zijn *xerophyten* deze „Vetplanten” en de *Sosor bebek* behoort tot de *blad-succulenten*. De bladeren zijn voorzien van een z.g. *waterweefsel*, dat als voorraadschuur dient en het water niet spoedig aan de omgeving afstaat. Afgeplukte bladen blijven lang vleezig en vochtig en verdrogen eerst na langen tijd. Als men ze met geweld wil drogen door ze krachtig samen

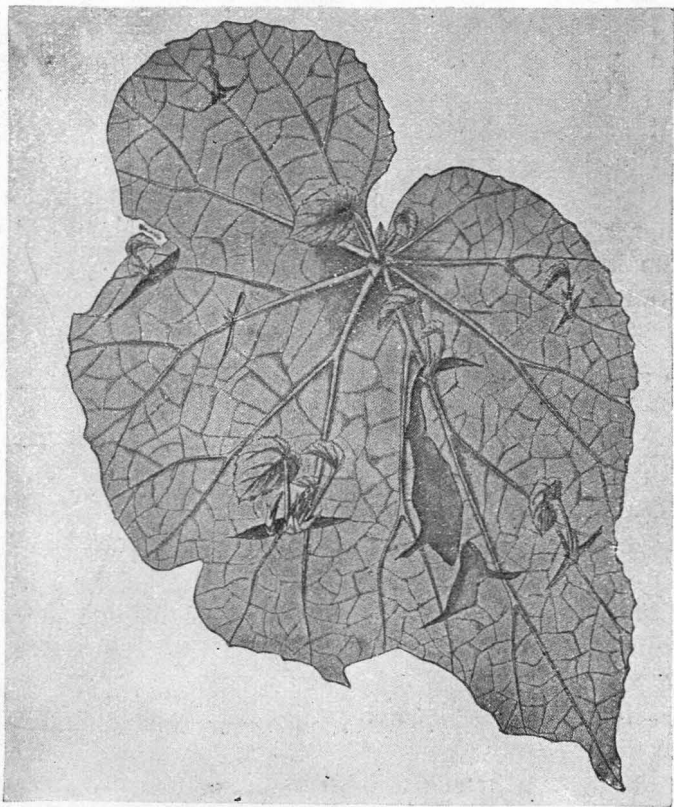
Blad van den *Sosor bebek*
met jonge plantjes.

te persen tusschen hygroskopisch papier, lukt het maar half. Meestal verrotten ze, maar ze drogen niet. Legt men een blad in een boek, dan is het na weken nog frisch en beginnen bovengenoemde adventiefknoppen zich zelfs te ontwikkelen. Ik heb meermalen kunnen opmerken, dat zoo'n blad, niettegenstaande het reeds ettelijke dagen tusschen de bladen van een boek had gelegen, talrijke witte worteltjes in de hoeken der bladrand-insnijdingen had gevormd. Het lang vast houden van dien rijken watervoorraad is een kenmerk der blad-succulenten.

Een noordelijke *Crassulacea*, de z.g. *Sedum purpurascens* kan zelfs maanden op dien watervoorraad teren en de eindknop der takken groeit dan zelfs uit tot een ijle tak. Gedurende zes maanden had ik een afgesneden tak van bovengenoemde plant op mijn kamer

hangen. De tak groeide gestadig door en vormde nieuwe bladeren, die alleen veel kleiner waren dan de normale. Men moet alleen enkele voorzorgen nemen en bijv. zoo'n tak vrij ophangen, met den top naar beneden. Na eenigen tijd begint de eindknop zich te ontwikkelen en het nieuwe internodium kromt zich en groeit naar boven. Ook blad-succulenten van andere familie's doen iets dergelijks. De bekende *Cactus*, *Peireskia beo*, bloeit nog drie weken nadat men den tak met bloemknoppen van de plant heeft afgesneden.

Het vermogen van vegetatieve vermenigvuldiging door middel van de bladeren is aan meerdere bekende tuinplanten eigen. *Begonia rex* en *Manicata* worden vaak op deze wijze vermenigvuldigd. Nevenstaand cliché vertoont zoo'n *Begonia*-blad met jonge planten. Ook de *Gloxinia's* kunnen zoo vermenigvuldigd worden.

Begonia-blad met jonge plantjes.

Keeren we nog even tot de *Sosor bebek* terug, die ook folkloristische beteekenis heeft.

In Midden-Sumatra plant men o.a. dit gewas vóór men de padie poot, teneinde de kwade geesten in den waan te brengen, dat men reeds met het rijstplanten een aanvang heeft gemaakt. In Batak geldt het als onheilweierend middel en plant men het op de daken. en men is er even goed op haar aanwezigheid gesteld als de Hollandsche boer op het huislook dat op zijn schuur groeit.

De geneeskracht van fijngevreven bladeren wordt hoog geroemd. Wonden en zweren worden er vaak mede behandeld. Ook als koortswerend middel moet het beteekenis hebben.

Een aftreksel der bladeren wordt tenminste met dat doel gebezigd. Als ik goed ben ingelicht, maakt onze pharmacopoea er nog geen melding van. Wellicht dat dit middel, na onderzoek, nog eens wordt waardig gekeurd er in opgenomen te worden. Misschien staat het gehalte aan appelzuur, waardoor de *Crassulaceae* bekend zijn, met deze geneeskracht in verband. Wellicht zou een pharmaceut onder de lezers ons daaromtrent willen inlichten. Voor een en ander dien aangaande houden we ons aanbevolen.

DE V. S.

EEN ROOVER UIT DE INSECTENWERELD.

Hoe het insect in quaestie heet weet ik niet. Ik zal trachten een duidelijke beschrijving te geven van den roover en zijn doen en laten. Misschien, dat dan één van de entomologen onder de lezers, op den naam van het dier komt.

Mijn aandacht werd het eerst er op gevestigd, toen ik na een langen tijd afwezig geweest te zijn, de planten nakeek en in de aarde van sommige bloempotten talloze gaten ontdekte. Terwijl ik er nog naar stond te kijken en te gissen, hoe dit verschijnsel te verklaren, vloog een insect op den rand van den pot en toen in een van de openingen, bovengenoemd. Na eenigen tijd kwam het dier er weer uit en vloog weg. Spoedig kwam het beestje echter weer terug, maar nu met buit. Bij nader toezien, bleek de buit te zijn een *Krekel* of *Djankriek*. De roover kroop met zijn buit in een van de gaatjes. Ik haalde het plantje uit den pot en gooide het potje onderstboven. Voorzichtig haalde ik de aarde uit elkaar. Voor ik het verhinderen kon, vloog de roover weg. Twee djankrieks door het roofdier daar gedeponneerd liet hij echter achter en werden dus verbeurd verklaard. Ik deed ze in een stopflesch met aarde. Andere potjes werden ook onderstboven gehaald en overal haalde ik één of meer krekels uit. Sommige, die pas gevangen schenen te zijn, waren in een toestand van verdooving andere, die blijkbaar al langer in den grond zaten, waren springlevend.

In een volgend nummer hoop ik een doorsnede-teekening te geven van de aarde in den bloempot. In vond n.l. in den grond een stelsel van kanalen, waarvan sommigen uitliepen in ongeveer ronde holten. De krekels bevinden zich in laatstgenoemde verwijdingen. Ze zijn als 't ware veroordeeld tot celstraf, echter heb ik niet kunnen nagaan of ze daar nog gevoed worden.

Ik heb reeds gezegd, dat ik de krekels in een stopflesch deed. Ik gaf ze allerlei voer o.a. rijst. De krekels aten niet van het overvloedige maal, wat ik hen voorzette. Ik had de aarde vochtig gemaakt, opdat ze niet zouden verdrogen.

De krekels gingen één voor één dood en ik gooide ze weg, wat me later speet. Waarom het jammer was, zullen we straks zien. Op een ochtend ging ik inplaats van 's morgens 8 uur om 12 uur naar de krekels kijken.

Weer was er een gestorven en deze lag op den rug, waardoor ik meteen iets op zijn borst bemerkte. Met een vergrootglas bekeek ik het stipje, dat mijn nieuwsgierigheid had gaande gemaakt. Het bleek een made te zijn, die als een zuiger op en neer ging. Het beestje zoog blijkbaar het lijk van den krekel uit. Het onderlijf van den krekel was opengebarsten. Waarschijnlijk was de made daaruit gekropen. 's Middags, toen ik weer kwam kijken, was de made aanmerkelijk gegroeid. Ze was nu met het ongewapende oog duidelijk